

HENRIK RAMEL:

Tysk motståndsrörelse 1933–45

Sedan länge finns i England en kommitté för studium av andra världskriget. En liknande förening finns också i Tyskland. De två organisationerna ordnade i maj förra året ett seminarium i Leeds i England, då man ägnade särskild uppmärksamhet åt motståndet mot Hitler under krigsåren.

Gunnar Hägglöf: **Var försiktig i Berlin.** Norstedts 1986

På grund av sina erfarenheter som svensk handelsförhandlare med Tyskland alltifrån 30-talet till 1943 hade också Gunnar Hägglöf inbjudits. I en bok på 135 sidor med titeln "Var försiktig i Berlin" — hans avskedsord till Jacob Wallenberg, när denne skulle flyga till Berlin efter Stauffenbergs misslyckade attentat mot Hitler i juli 1944, berättar han nu om sina erfarenheter av de olika turerna i Hitlerregimens växlande ståndpunkter och motståndsrörelsernas agerande.

Bokens kärnpunkt är Jacob Wallenbergs kontakter och samtal med Carl-Friedrich Goerdeler, f d överborgmästare i Leipzig, som avgått i mitten på 30-talet sedan några nazistiska borgarråd låtit bortföra en staty över kompositören Mendelssohn-Bartoldy. Allvarligast synes läget för oss ha varit i slutet av 1941 då Goerdeler — trots sin prekära ställning hade han goda kontakter i de olika militärstaberna — för Wallenberg uppgav, att Hitler givit order om att förbereda ett angrepp mot Sverige med enligt vår välunderrättade militärattaché Juhlin-Dann-

felt 30 divisioner = 600 000 man. Men redan i slutet av februari 1942 kunde Goerdeler berätta, att planerna avskrivits. De tyska förlusterna utanför Moskva var så stora, att de inte kunde tänka på att ta staden. Inte heller Leningrad kunde intas. Sverige skulle alltså stå i tacksamhetskuld till Sovjet för sin frihet den gången; för ryssarnas hjältemodiga försvar av sin huvudstad.

Under åren 1934–43 besökte Hägglöf Berlin fyrtiofyra gånger och hans erfarenhet torde vara helt unik. Han berättar intressant om alla samtal och påtryckningar för Sveriges deltagande i Europas nyordning, men både han och Wallenberg var lika angelägna om att hålla sig passiva. På sid 97 heter det: "Vi ansåg att vi aldrig borde gå ett steg längre än vad som var alldeles nödvändigt." Och det var ju också regeringens rättesnöre för vår utrikespolitik visavi Tyskland under kriget.

Gunnar Hägglöfs arbete under andra världskriget som relaterats i den nu utgivna boken vittnar om framsynthet. Bevis för motsatsen är följande historia.

Åren 1923–25 var min far, Fredrik Ramel, svensk minister i Berlin. Hösten 1923 hade han en middag. Bland gästerna var Berlins polismästare. Under middagen fick denne ett telefonsamtal och när min far efteråt frågade vad saken gällde, svarade polismästaren "Det var en liten 'Putsch' i München av någon ('irgend jemand') som heter Hitler, men jag kan försäkra Er Excellens att Ni aldrig mera kommer att få höra det namnet."